

TÜRKÇE DERSİ DİLBİLGİSİ KONULARI

DİL: İnsanların duygu, düşünce ve isteklerini anlatmak için kullandıkları ses ve işaretlerin tümüne **DİL** denir.

ANADİL: Ailemizden ve yakın çevremizden öğrendiğimiz ve okulda geliştirdiğimiz dile **ANADİL** denir.

TÜRKLERİN GÜNÜMÜZE KADAR KULLANDIĞI ALFABELER

- 1- Göktürk Alfabeti
- 2- Uygur Alfabeti
- 3- Arap Alfabeti
- 4- Yeni Türk Alfabeti (Latin Alfabeti)

DİL BİLGİSİ: Bir dili doğru konuşmak ve yazmak için gerekli bütün kuralları inceleyen, gösteren ve öğreten bilim dalına **DİL BİLGİSİ** denir.

SES: Çevreye yayılan titreşimlerin, kulağımız tarafından duyulmasına **SES** denir.

HARF

HARF: Sesleri yazmaya yarayan işaretlere **HARF** denir.

ALFABE (ABECE): Harflerin belli bir kurala göre dizilmiş şekline **ALFABE (ABECE)** denir.

HARFLERİN ÖZELLİKLERİ

- * Alfabemizde 29 harf vardır
- * 29 Harfin 8 tanesi ünlü, 21 tanesi ünsüzdür

ÜNLÜ HARFLER

	DÜZ		YUVARLAK	
	GENİŞ	DAR	GENİŞ	DAR
KALIN ÜNLÜLER	A	I	O	U
İNCE ÜNLÜLER	E	İ	Ö	Ü

BÜYÜK ÜNLÜ UYUMU: Türkçe bir sözcüğün ilk hecesindeki ünlü harf ince (**e, i, ö, ü**) ise sonraki ünlüleri de ince; ilk hecedeki ünlü harf kalın (**a, ı, o, u**) ise diğer ünlüler de kalın olur. Bu uyma **BÜYÜK ÜNLÜ UYUMU** denir.

BÜYÜK ÜNLÜ UYUMUNA UYMAYAN DURUMLAR

- 1- Tek heceli sözcüklerde aranmaz. (Ay-göz-süt)
- 2- Birleşik sözcüklerde aranmaz. (hanımeli –atasözü – Setbaşı)
- 3-Dilimize yabancı dillerden giren sözcüklerde aranmaz. (Telefon – televizyon – metro)
- 4-Ki – ken – yor – leyim –imtrak – taş – gil eki alan Türkçe sözcüklerde aranmaz .(Oradaki – okurken – seviyor – sabahleyin – yeşilimtrak – meslektaş –kemalgil)

KÜÇÜK ÜNLÜ UYUMU:

- * Türkçe sözcüklerde düz ünlülerden (**a,e,i**) sonra yine düz ünlüler gelir.
- * Türkçe sözcükler yuvarlak ünlülerle (**o,ö,u,ü**)başlıyorsa diğer hecelerdeki ünlüler ya düz geniş (**a,e**) ya da dar yuvarlak (**u,ü**) ile devam eder.
- * Türkçe sözcüklerde (**o,ö**) yalnızca ilk hecelerde olur.

ÜNSÜZLERİN ÖZELLİKLERİ

- * Alfabemizde 21 ünsüz vardır
- * 8 Tanesi sert ünsüz,13 tanesi yumuşak ünsüzdür
- * 8 Tanesi süreksiz ,13 tanesi sürekli ünsüzdür
- * Sert ünsüzleri bulmak için **FİSTİKÇİŞAHAP** sözcüğünün ünsüzlerine bakabiliriz

ÜNSÜZLER

	SÜREKSİZ	SÜREKLİ
SERT	P – Ç – T - K	F- H – S – Ş
YUMUŞAK	B – C – D - G	Ğ – J – L – M – N – R – V – Y – Z

SERT ÜNSÜZLERİN YUMUŞAMASI: Türkçe sözcüklerin sonlarında bulunan (**p,ç,t,k**) sert ünsüz harfleri, ünlü harflerle başlayan bir ek aldıklarında yumuşayarak (**b,c,d,g,ğ**) ye dönüşür. Bu kurala

SERT ÜNSÜZLERİN YUMUŞAMASI denir.

yaprak + a →yaprağ**a**

SERT ÜNSÜZLERİN BENZEŞMESİ: Sonu (**p,ç,t,k,f,h,s,ş**) sert sessiz harflerinden biri ile biten sözcüklerin sonuna (**c,d,g**) harfleri ile başlayan bir ek getirilirse, ekin başındaki harf setleşir. Bu kurala **SERT ÜNSÜZLERİN BENZEŞMESİ** denir.

Yaprak + da → yaprak**ta**

HECE

HECE: Ağızımızın bir hareketiyle çıkan, anlamlı veya anlamsız ses ya da ses topluluğuna **HECE** denir.

TÜRKÇE'DE ALTI ÇEŞİT HECE VARDIR:

1- Bir ünlü	: a - e
2-Bir ünlü + bir ünsüz	: al – uç
3-Bir ünsüz + bir ünlü	: bu – ha
4-Bir ünsüz + bir ünlü + bir ünsüz	: bal – gel
5-Bir ünlü + bir ünsüz + bir ünsüz	: alt – ilk
6-Bir ünsüz + bir ünlü + bir ünsüz + bir ünsüz	: dört – sarp

HECE DÜŞMESİ (ÜNLÜ DÜŞMESİ) : Dilimizde iki heceli bazı sözcükler, ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecelerindeki ünlü harf düşer. Bu olaya **HECE DÜŞMESİ** ya da **ÜNLÜ DÜŞMESİ** denir.

akıl = akl

burun=burnu

fikir=fikri

KAYNAŞTIRMA HARFLERİ: Türkçe sözcüklerde iki ünlü yan yana bulunmaz. Bu nedenle sonu ünlü ile biten bir sözcüğe, ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde araya (y,ş,s,n) harflerinden biri girer. Bu harflere **KAYNAŞTIRMA HARFLERİ** denir. Kaynaştırma harfleri **YAŞASIN** sözcüğünün ünsüzlerinde vardır.

ULAMA: Ünsüzle biten bir sözcükten sonra ünlü ile başlayan bir sözcük geldiğinde bunlar bir sözcükmüş gibi söylenir. Sözcüklerin böyle birleştirilmesine **ULAMA** denir. **Babam Ankara'dan geldi.**

SÖZCÜK (KELİME)

SÖZCÜK (KELİME) : Tek başına anlamı olan ya da cümlede anlam kazanan, hece veya hece topluluklarına **SÖZCÜK (KELİME)** denir.

KÖK: Türkçede bir sözcüğün en küçük parçasına **KÖK** denir.

EK: Sözcük türetmek veya sözcüğün görevini belirtmek için kullanılan ses veya seslere **EK** denir.

ÇEKİM EKİ: Sonuna eklendiği sözcüğün anlamını değiştirmeyen, eklendiği sözcüğü cümle içinde biçimlendiren ekler **ÇEKİM EKİ** denir.

ÇEKİM EKLERİ NELERDİR?

- 1- Adın durum ekleri (i – e – de - den)
- 2-Çoğul ekleri (ler - lar)
- 3-İyelik ekleri (sahiplik) [(i)m – (i)n – (i)]
- 4-Tamlama ekleri (in – i)
- 5-Eylem (fiil) çekim ekleri (kişi ekleri – kip ekleri – olumsuzluk eki)

YAPIM EKLERİ: Sözcüğün sonuna eklenerek yeni anlamda sözcükler türeten ekler **YAPIM EKLERİ** denir.

EN ÇOK KULLANILAN YAPIM EKLERİ

Lik – ki – ci – cik – ce – daş – siz – cil – men – gi – gin – me – iş – mek – inç – gen – ecek – inli – in – ir – leş

YAPILARINA GÖRE SÖZCÜKLER

- 1- Basit (kök) sözcükler.
- 2- Türemiş (gövde) sözcükler.
- 3-Birleşik sözcükler.

BASİT SÖZCÜKLER: Yapım eki almamış, başka bir sözcükle birleşmemiş, anlamlı olarak daha küçük parçalara ayrılamayan sözcüklere **BASİT (KÖK) SÖZCÜKLER** denir.

Çiçek – sandalye – pasta

TÜREMİŞ SÖZCÜKLER: Basit sözcüklere yapım eklerinin gelmesiyle oluşan yeni anlamlarda sözcüklere **TÜREMİŞ SÖZCÜKLER** denir. **Türemiş (gövde)** sözcüklerde kök sözcükler arasında mutlaka anlam ilişkisi vardır.

Oduncu – tuzsuz – kitaplık – gördü – meslektaş

BİRLEŞİK SÖZCÜKLER: Birden çok sözcüğün birleşip kaynaşarak meydana getirdiği yeni anlamdaki sözcüklere **BİRLEŞİK SÖZCÜK** denir.

Başkent – keçiboynuzu – biçerdöver – bilgisayar

AYRI YAZILAN BİRLEŞİK SÖZCÜKLER

*Birleşme sırasında sözcükler, sözcük anlamlarını kaybetmemişlerse bu birleşik sözcükler ayrı yazılır.

(Köpek balığı – meyve suyu – kutup yıldızı)

GERÇEK (SÖZLÜK)ANLAMLI SÖZCÜKLER: Bir sözcüğün sözlükte belirtilen anlamına **GERÇEK ANLAMI (SÖZLÜK ANLAMI)** denir.

BAĞ = Üzüm yetiştirilen toprak

Bağda üzüm topladım

MECAZ ANLAMLI SÖZCÜKLER: Sözcüklerin gerçek anlamlarının dışında başka bir anlamda kullanılmasına **MECAZ ANLAM** denir.

Ali ailesine çok **bağlıdır**.

TERİM ANLAMLI SÖZCÜKLER: Bilim, sanat, spor, meslek dalı veya herhangi bir konuyla ilgili özel belirli bir anlamı ve kullanımı olan sözcüklere **TERİM ANLAMLI SÖZCÜKLER** denir.

Matematik = artı – eksi

Müzik = Nota

Spor = Basketbol – taç

Coğrafya = Ova – dağ – plato vb.

DEYİM ANLAMLI SÖZCÜKLER: Genellikle gerçek anlamlarından sıyrılmış, farklı anlamlarda kullanılan kalıplaşmış söz öbeklerine **DEYİM ANLAMLI SÖZCÜKLER** denir.
etekleri tutuşmak **saçını süpürge etmek**

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER: Yazılışı ve okunuşu farklı, anlamları aynı olan sözcüklere

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER denir.

Sonbahar = Güz

Esir = Köle

Hediye = Armağan

KARŞIT (ZIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER: Anlamları birbirinin karşıtı olan sözcüklere **KARŞIT (ZIT) ANLAMLI** sözcükler denir.

Uzun = Kısa Taze = Bayat Sıcak = Soğuk

EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER: Yazılışı ve okunuşu aynı olduğu halde anlamları farklı olan sözcüklere **EŞ SESLİ (SESTEŞ) SÖZCÜKLER** denir.

Gül = çiçek Çay = İçtiğimiz çay
Gül = Gülmek Çay = Dereden büyük akarsu

SOMUT (MADDE) ANLAMLI SÖZCÜKLER: Beş duyu organımızla algılayabildiğimiz varlıkların adlarını karşılaya sözcüklere **SOMUT (MADDE) ANLAMLI SÖZCÜKLER** denir.

Ev – Kitap – Deniz

SOYUT (MANA) ANLAMLI SÖZCÜKLER: Beş duyu organımızla algılayamadığımız, yalnızca var olduğunu hissettiğimiz sözcüklerin gösterdiği anlam özelliğine **SOYUT (MANA) ANLAMLI SÖZCÜKLER** denir.

Akıl – Sevgi – Heyecan

GENEL ANLAMLI SÖZCÜKLER: Varlık ve kavramların ortak özelliklerini, bir türü ya da bir bütünü kapsayacak şekilde anlatan sözcüklere **GENEL ANLAMLI SÖZCÜKLER** denir.

Canlı – İnsan – Meyve – Kitap

ÖZEL ANLAMLI SÖZCÜKLER: Bir tek varlık veya kavramın özelliğini belirten sözcüklere **ÖZEL (DAR) ANLAMLI SÖZCÜKLER** denir.

Bursa şeftalisi – Uludağ – Gül

ATASÖZÜ: Atalarımızın tecrübe ve gözlemlerine dayanarak oluşturdukları düşünce ve görüşlere, öğüt niteliği taşıyan kısa özlü ve kalıplaşmış sözlere **ATASÖZÜ** denir.

- Ağaç yaş iken eğilir.

- İşleyen demir ışıldar.

* Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Sözcüklerin yeri değiştirilemez.

* Atasözleri az sözle çok şey anlatır.

ÖZDEYİŞ (VECİZE) : Söyleyeni belli olan özlü sözlere **ÖZDEYİŞ (VECİZE)** denir.

- Hayatta en hakiki yol gösterici ilimdir

Kemal ATATÜRK

- Evinin eşliğini temizlemeden komşunun damındaki kirden şikâyetçi olma.

Konfüçyüs

ADLAR

AD (İSİM) : Canlı veya cansız varlıklar veya düşüncemizle var olduğunu kabul ettiğimiz varlıkları belirten sözcüklere **AD (İSİM)** denir.

VARLIKLAR VERİLİŞİNE GÖRE ADLAR

ÖZEL AD: Dünyada tek bir varlığı anlatmaya yarayan adlara **ÖZEL AD** denir.

- * Kişi adları, soyadları
- * Saygı sözleri, unvanlar ve lakaplar
- * Kurum ve kuruluş adları
- * Ülke, ulus ve dil adları
- * Din ve mezhep adları
- * Kıta, bölge adları
- * Deniz, göl, ova, akarsu adları
- * İl, ilçe, mahalle, köy, sokak adları
- * Gezegen ve yıldız adları
- * Hayvanlara verilen adlar
- * Kitap, gazete ve dergi adları, özel **adlardır**.

ÖZEL ADLARIN YAZILIŞI

- * Özel adlar büyük harfle başlar.
- * Özel adlara getirilen yapım ekleri ve çoğul ekleri kesme işareti ile **ayrılmaz**.
- * Kurum ve kuruluş adlarından sonra kesme işareti kullanılmaz.
- * Özel adlarda ünsüz yumuşaması olmaz

TÜR (CİNS) ADI: Aynı türden birçok varlığa ad olan sözcüklere **TÜR (CİNS) ADI** denir.

VARLIKLARIN OLUŞLARINA GÖRE ADLAR

SOMUT (MADDE) ADI: Duyu organlarımızla var olduğunu hissettiğimiz varlıklara verilen adlara **SOMUT (MADDE) ADI** denir

Taş – Ağaç – İnsan

SOYUT (MANA) ADI: Duygu ve düşünce yoluyla kavrayabildiğimiz kavramları belirten adlara **SOYUT (MANA) ADI** denir.

Düşünce – Meslek – Başarı

VARLIKLARIN SAYILARINA GÖRE ADLAR

TEKİL AD: Aynı türden tek bir varlığa verilen adlara **TEKİL AD** denir.

Elma – İnsan - Taş

ÇOĞUL AD: Aynı türden birden çok varlığa verilen adlara **ÇOĞUL AD** denir. Tekil adlara **ler – lar** ekleri getirilerek oluşturulur.

Elmalar – İnsanlar – Taşlar

TOPLULUK ADI: Çoğul olmadığı halde birden çok varlığı anlatan adlara **TOPULUK ADI** denir. Çoğul eki de alabilirler.

Ulus – küme – Orman

YAPILARINA GÖRE ADLAR

BASİT AD: Yapım eki almamış kök halindeki adlara **BASİT AD** denir.

TÜREMİŞ AD: Yapım eki alarak, yeni bir anlam kazanmış adlara **TÜREMİŞ AD** denir.

Gözlük – Şekerci – Tuzlu

BİRLEŞİK AD: İki veya daha fazla sözcüğün birleşip kaynaşmasıyla oluşan adlara **BİRLEŞİK AD** denir.

Karasinek – Eskişehir – Çanakkale

AD DURUMLARI (İSMİN HALLERİ)

Adarın cümledeki görevlerine göre girdiği biçimlere **ADIN DURUMLARI (İSMİN HALLERİ)** denir.

1- Yalın durumu (Ek almamış hali)	= Ev
2-Belirtme durumu (İ hali)	= Ev_i
3- Yönelme durumu (E hali)	= Ev_e
4- Bulunma (kalma) durumu (De hali)	= Ev_{de}
5- Ayrılma durumu (Den hali)	= Ev_{den}

ÖN ADLAR

ÖN AD (SIFAT) : Adlardan önce gelerek varlıkların durumunu, biçimini, rengini ve sayısını belirten sözcüklere **ÖN AD (SIFAT)** denir.

Eski ev	Güzel ev	Büyük ev
Beyaz ev	Üç ev	Beşinci ev

ÖN ADLARIN ÖZELLİKLERİ

*Önadlar addan önce kullanılır

*Durum eki, çoğul eki, iyelik eki ve tamlama eki almazlar

BAĞLAÇ: **Kendi** başlarına belirli bir anlamı olmayan; eş görevli ögelere, anlamca ilgili tümceleri, kavramları birbirine bağlayan sözcüklere **BAĞLAÇ** denir.

Arda ve Emre geldiler.

Havalar yine soğudu.

DİLİMİZDE ÇOK KULLANILAN BAĞLAÇLAR:

Ama – fakat – lakin – bazen – hem – meğer – derken – ancak – ya da – ile – oysa – çünkü – ve – ki – de

ÜNLEM: **Korkma**, sevinme, üzülme, kızma, acıma, şaşma, heyecanlanma, övme gibi duygularımızı anlatmaya yarayan sözcüklere **ÜNLEM** denir.

Eyvah! Yangın var. Oh, dünya varmış!

DİLİMİZDE ÇOK KULLANILAN ÜNLEMLER:

Hey – imdat – vah vah – of – eyvah – aman – hişt – bravo – oh

EYLEM (FİİL)

EYLEM (FİİL) : İş, oluş, hareket, durum bildiren sözcüklere **EYLEM** denir.

MASTAR: Eylemlerin kişi ve zaman göstermeyen kök veya gövdelerine mek – mak eki almış biçimlerine **MASTAR** denir.

Okumak – koşmak – sulamak

EYLEMDE KİŞİ (ŞAHİS) : Eylemde iş, oluş ve hareketi gerçekleştiren varlığa **EYLEMİN KİŞİSİ (ŞAHİS)** denir.

Eylemde **üç temel kişi** vardır. Bunların her biri **tekil** ve **çoğul** olarak kullanılır.

Tekil kişiler

- 1.tekil kişi (**ben**)
2. tekil kişi (**sen**)
- 3.tekil kişi (**o**)

Çoğul kişiler

- 1.çoğul kişi (**biz**)
- 2.çoğul kişi (**siz**)
- 3.çoğul kişi (**onlar**)

Cümlede kişiyi bulmak için eyleme **kim** ve **ne** soruları sorulur.

CÜMLE (TÜRME)

CÜMLE (TÜRME) : Bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir dileği, bir durumu veya bir haberi tam olarak anlatan söz ya da söz dizisine **CÜMLE (TÜRME)** denir.

Ali eve geldi.

Okudum.

CÜMLENİN YAZIMI:

*Cümlenin ilk sözcüğü daima büyük harfle yazılır.

* Cümlenin sonuna (.) (?) (!) ve (...) noktalama işaretlerinden uygun olanı konur.

CÜMLE ÇEŞİTLERİ

ÖGELERİNİN DİZİLİŞİNE GÖRE CÜMLELER

1- KURALLI CÜMLE: Yüklemi sonda bulunan cümlelere **KURALLI CÜMLE** denir.

Ali okula gitti.

Yüklem

2-DEVİRİK CÜMLE: Yüklemi sonda olmayan cümlelere **DEVİRİK CÜMLE** denir.

Okula gitti Ali.

Ali gitti okula.

OLUMLU CÜMLE: Bir işin, bir oluşun, bir hareketin yapıldığını veya yapılacağını bildiren cümlelere **OLUMLU CÜMLE** denir.

Bütün insanları sevmeliyiz.

OLUMSUZ CÜMLE: Bir işin, bir oluşun, bir hareketin yapılmadığını bildiren cümlelere **OLUMSUZ CÜMLE** denir.

Bu yanlışı bir daha yapmayacağım.

Bu araba Ankara'ya gitmez.

SEBEP – SONUÇ İLİŞKİSİ İÇEREN CÜMLELER: İlk cümle olayın sebebini, ikinci cümle olayın sonucunu bildirir.

Çok çalışmadığı için sınavda başarısız oldu.

Kar yağdığı için yollar kapanmış.

ÖZNEL ANLATIM: Kişiden kişiye değişen yargıların anlatıldığı ifade türüdür.

Bu resim çok güzel olmuş.

Bana göre köyde yaşamak daha iyidir.

NESNEL ANLATIM: Herkes tarafından kabul göre, kişiden kişiye değişmeyen duygu ve düşüncelerin etkisinde kalmadan söylenen ifadelerdir.

Bursa Uludağ'ın eteklerine kurulmuştur.

Dünya Güneş'in etrafında döner.

KARŞILAŞTIRMA: İki kavram arasında bir tür benzerlik ilgisi kurmaktır.

* Gibi, aynısı, daha, çok, pek, en, benzer olarak, farklı olarak, gibi ifadelerle kullanılır.

Her şeye rağmen yola devam etmeliyiz.

Oya gibi Elif'te çalışkandır.

PARAGRAF: Bir konu ile ilgili olarak yazılan cümleler topluluğuna **Paragraf** denir.

1- GİRİŞ BÖLÜMÜ : Konuyu tanıtan ve amacı belirten bölümdür.

2- GELİŞME BÖLÜMÜ : Konunun açıklandığı, ana düşüncenin işlendiği bölümdür.

3- SONUÇ BÖLÜMÜ : İşlenen düşüncenin özetlenmiş, sonuca bağlandığı bölümdür.

ANA DÜŞÜNCE (ANA FİKİR) : Bir yazıda ele alınan konunun vermek istediği mesajdan alınacak derstir.

YARDIMCI DÜŞÜNCE (YARDIMCI FİKİR) : Ana düşüncüyü açıklayan, destekleyen, ispatlayan ve anlaşılmasını kolaylaştıran düşüncedir.

PARAGRAF BAŞLIĞI: Paragrafın başına konan yazıya **BAŞLIK** denir.

YAZIM (İMLA) : Bir dilin belli kurallarla yazıya geçirilmesine **YAZIM** denir.

BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER

1- Cümle büyük harfle başlar.

Bugün sinemaya gideceğiz.

2-Şiirde dizeler büyük harfle başlar.

3- Bütün özel adlar büyük harfle başlar.

4-Belirli bir tercih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.

29 Ekim 1923

5- Levhalar ve açıklama yazıları büyük harfle başlar.

Öğretmenler Odası

Dolmuş Durağı

BAĞLAC OLAN (DE – DA)' NİN YAZILISI

* Sözcükten ayrı yazılır.

* Dahi anlamı katar.

*Te – ta haline dönüşmez.

Babam da geldi.

Sebze de aldık.

DURUM EKİ (DE - DA)' NİN YAZILISI

* Durum eki (de – da) sözcüğe bitişik yazılır.

Biz şu evde oturuyoruz.

Çantam arabada kalmış.

EK VE BAĞLAC OLAN (Kİ)'NİN YAZILISI

* Ki bağlacı sözcükten ayrı yazılır.

Kaldı ki

Bilmem ki

Demek ki

***Bazı kalıplaşmış sözcüklerde bitişik yazılır.**

Çünkü- belki- hâlbuki- sanki- meğerki- oysaki

SORU EKİ (Mİ)'NİN YAZILISI

* Soru eki mi değişmez ayrı yazılır.

* Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik yazılır.

Geldin mi?

Yaptın mı?

Okudun mu?

Gelecek misin?

Bakar mısınız?

İKİLEMELERİN YAZILIŞI: Daima ayrı yazılırlar. Araya herhangi bir noktalama işareti konmaz.

Yavaş yavaş

İleri geri

Doğru dürüst

SAYILARIN YAZILISI

1- Sayılar metin içinde yazıyla yazılır.

İki ev - Üç elma

2- Para, ölçü, saat ve istatistikle ilgili sayılarda rakam kullanılır.

175 TL - 35 Kg - 09:25 - % 37

*Metin içinde yazıyla yazılabilir.

3- Birden fazla sözcükte oluşanlar ayrı yazılırlar.

Üç yüz yetmiş iki

*** Senet ve çeklerde bitişik yazılır.**

2700 YTL (İki bin yetmiş TL)

4- Sıra yazıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir.

5. - 5'inci

5- Üleştirme sayıları yazıyla yazılır.

3'er değil üçer

BİRLESİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI**1- Ses türemesine uğrayan bir kısım sözcükler bitişik yazılır.**

Af etmek = Affetmek

His etmek = Hissetmek

2- Ses düşmesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır.

Emir etmek = Emretmek

Sabır etmek = Sabretmek

Kahve altı = Kahvaltı

Pazar ertesi = Pazartesi

3- Anlam değişmesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır.

Ayşekadın = fasulye

Kargaburnu = alet

4- Kişi adları, soyadları ve lakapları bitişik yazılır.**5- Atatürk**

Ayhan

Şenol

6- Yer adları birleşik yazılır.

Eskişehir

Kabataş

Afyonkarahisar

7- Ara yönleri bitiren sözcükler bitişik yazılır

Kuzeydoğu- Güneybatı

8- Ağa, bey, efendi, hanım, anne, oğul gibi sözcüklerden kurulmuş birleşik sözcükler bitişik yazılır.

Ağabey

Beyefendi

Hanımanne

Başbakan

9- Hane, nane, zade, perest, perver sözcükleri ile kurulu birleşik sözcükler bitişik yazılır.

Kahvehane

Seyahatname

Amcazade

Hayalperest

Vatansever

NOKTALAMA İSARELERİ**NOKTA (.)****1- Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur.**

Setbaşı İlköğretim Okulunda okuyorum.

2- Kısaltmaların sonunda kullanılır.

Prof. (profesör)

3- Sıra bildiren sayıların sonunda kullanılır.

1. (birinci)

4- Saat gösteren sayılarda zaman birimleri arasında kullanılır.

Saat 17.50'de okuldan çıkıyorum.

5 Gün, ay, yıl sayılarının arasında kullanılır.

25.01.2008

6- Sayılarda basamaklar arasında kullanılır.

254.365

7- Matematikte çarpı işareti yerine kullanılır. $5 \times 4 = 20$ $5.4=20$ **VİRGÜL****1- Eş görevdeki sözcükleri, sözcük öbeklerini birbirinden ayırmak için kullanılır.**

Dedem beyaz sakallı, güler yüzlü, sevecen biriydi.

2- Uzun cümlelerde öznenen sonra kullanılır.

Annem, eve erken gelmemizi söyledi.

3-Sıralı cümleleri ayırmak için kullanılır.

Bahçeye çıktı, ağaçlara doğru yürüdü, bir elma kopardı.

4- Tırnak içine alınmamış aktarma cümlelerin sonunda kullanılır.

Babam sana kitap aldım, dedi.

5-Ondalık sayılarda kullanılır.

5,02 (beş tam yüzde iki)

6- Yazışmalarda tarihle, yer adlarını ayırmak için kullanılır.

30 Ocak 2008, Artvin

7- Cümle başlarında kullanılan evet, hayır, peki, yok, tamam, elbette, haydi sözcüklerinden sonra kullanılır.

Evet, akşama geleceğim.

Hayır, o kitabı okumadım.

Elbette, birlikte yemek yeriz.

8- İşaret adlarından sonra kullanılır.

O, hızla kapıdan içeri girdi.

NOKTALI VİRGÜL (;)

1- Birbirine bağlı cümleleri ayırmak için kullanılır.

2-Ama fakat lakin ancak, yalnız, oysa hâlbuki ne var ki, bununla birlikte, öyleyse, bu nedenle, sonuç olarak, çünkü gibi bağlaçlarla bağlanan cümlelerin birincisinden sonra kullanılır.

Sabır acıdır; ama meyvesi atlıdır.

İKİ NOKTA (:)**1- Açıklama yapılacak cümlelerin sonunda kullanılır.**

Canlılar ikiye ayrılır: Hayvanlar ve bitkiler

2- Başkalarına ait sözler aktarılırken bu sözlerden önce kullanılır.

Öğretmenim diyor ki : “ Birbirimizi sevelim .“

3- Anlamları açıklanacak sözlerden sonra kullanılır.

Doruk: Dağın en yüksek yeri

4- Konuşma çizgisiyle başlayan konuşmalardan önce kullanılır.

Sevgi:

- Nereye gidiyorsun?

Selim:

- Bahçeye çıkacağım

5- Matematikte bölme işareti olarak kullanılır. $24 : 6 = 4$

ÜÇ NOKTA

1- Bitmemiş cümlelerin sonunda kullanılır.

Büyük bir umutla yola çıktı...

2- Bir parçadan alınan yazılarak anlatılan yerleri belirtmek için kullanılır.

...Ayağa kalktı. Odaya doğru yürüdü.

3- Birtakım nedenlerle açıklanmak istenmeyen sözcüklerin yerine kullanılır.

... Bu olaya şahit.

4- Konuşmada karşılık verilmediğini anlatmak için kullanılır.

_ Kimin yaptığını gördün mü?

_ ...

SORU İŞARETİ

1- Soru bildiren cümlelerin sonunda kullanılır.

Niçin? Ne zaman?

Yemek yiyecek misin?

2- Bilinmeyen tarih, yer, vb. durumlarda kullanılır.

(? – 1985) Doğum ve ölüm tarihi.

ÜNLEM (!)

1- Sevinç, acı, kızgınlık, korku, şaşkınlık gibi duyguları anlatan cümlelerin sonunda.

Yaşasın! Başardım.

Off! Çok yoruldum.

2- Seslenme, hitap, uyarı sözlerinden sonra

Ey Büyük Atatürk!

Hey, arkadaş!

3- Bir sözcüğün küçümseme, alay anlamı katma amacıyla ayraç içinde kullanılır.

Senin ne kadar başardığını (!) gördük.

KISA ÇİZGİ

1- Satır sonuna sığmayan sözcükleri bölmede kullanılır.

2- İki sözcük arasındaki ilişkiyi belirtmek için kullanılır.

Bursa – Ankara arasında demiryolu ulaşımı yoktur.

Türkçe – Almanca sözlük

3- Dil bilgisinde ekleri göstermek için kullanılır.

-ce -de -den

4- Heceleri ayırmada kullanılır.

Set – ba – şı

5- Matematikte çıkartma işareti olarak kullanılır.

25 – 15 = 10

KESME İŞARETİ (‘)

1- Özel adlara gelen durum ve iyelik eklerini ayırmak için

Bursa’dan – Uludağ’a

2- Kısaltmalardan sonra getirilen ekleri ayırmak için

TBMM’ye TV’ye

3- Sayılardan sonra gelen ekleri ayırmak için

2008’de 5’inci

4- Bir harf ya da ekten sonra gelen eki ayırmak için

di’li geçmiş zaman A’dan Z’ye kadar.

DÜZELTME (İNCELTME) İŞARETİ

1-Yabancı dillerden dilimize geçmiş bu sözcüklerde (g) ve (k) ünsüzlerinin ince okunduğunu göstermek ve bu isimlerden sonra gelen (a) ve (u) seslerinin üzerinde kullanılır.

Rüzgâr – hikâye – kâğıt

2-Yazılışları aynı, okunuşları ve anlamları ayrı olan sözcükleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerinde kullanılır.

Hala - babanın kız kardeşi

Hâla - henüz

Yad - yabancı

Yâd - anma

UZUN ÇİZGİ (KONUŞMA ÇİZGİSİ) (-)

1-Yalnızca karşılıklı konuşmalarda, söz başlarında kullanılır.

- Dersine çalıştın mı?

- Hayır.

- Ne zaman çalışacaksın?

- Bu akşam çalışırım.

2-Konuşmalarda ad yazıldıktan sonra kullanılır.

Ozan - Bu kitabı okumam için bana verir misin?

İdil - Elbette, ancak yarın verebilirim.

Ozan - Neden şimdi vermiyorsun?

İdil - Şimdi ben okuyorum. Bitmek üzere.

TIRNAK İŞARETİ (“ ”)

1-Bir yazı içinde başkasından olduğu gibi aktarılan sözlerin başına ve sonuna konur.

Dün Aslı “Çevreyi temiz tutmalıyız arkadaşlar.” dedi.

2-Bir sözcüğün önemini belirtmek için kullanılır.

Irmakların taşıdığı alüvyonların birikmesiyle oluşan ovalara “delta” denir.

3-Kitap ve yazar adların yazı içinde geçerken tırnak içine alınabilir.

O kitabı “Ömer SEYFETTİN” yazmış.

AYRAÇ (PARANTEZ)

1-Cümlede açıklamaların başına ve sonunda kullanılır.

Atatürk elli yedi yıl (1881 – 1938) yaşamıştır.

2-Piyeslerde kişilerin nasıl davranacaklarını belirten sözler ayraç içindedir.

TEKİN: Benim dersim var.(Elindeki elmayı Tosun’a gösterir.)Bak annem bana verdi.

3-Alıntılarının aktarıldığı eseri veya yazarı göstermek için

“Eğitimidir ki bir ulusun ya özgür, bağımsız, şanlı yüksek bir toplum olarak yaşatır ya da tutsaklık ve yoksulluğa terk eder.” (ATATÜRK)